บรรยากาศของความสงบ

โดย

นายดนัย ตู้จินดา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชา จิตรกรรม

ภาควิชา จิตรกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2523

ATMOSPHERE OF SERENITY

by

Danai Toochinda

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment

of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ART

Department of Painting

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

1980

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ อิทธิพล ตั้งโนถก)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชูศักดิ์ นิ่มเสมอ)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

.....กรรมการ
(อาจารย์รุ่ง ธีระพิจิตร)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ปรีชา เถาทอง)

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์อิทธิพล ตั้งโนถก

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บรรยากาศของความสงบ
ชื่อ	นาย คนัย ตู้จินดา
ภาควิชา	จิตรกรรม
ปีการศึกษา	2523

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้รับความบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมไทยในสมุดข่อยโบราณที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับไตรภูมิ โดยแสดงสัจจะของการเวียนว่ายตายเกิดและการแสวงหาแนวทางอันไปสู่นิพพาน ที่เป็นหลักธรรมความเชื่อในพุทธศาสนา ขั้นแรกข้าพเจ้าเริ่มศึกษาเนื้อหาเรื่องราวใน "ไตรภูมิ" เป็นพื้นฐาน แล้วจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับ สี รูปทรง น้ำหนัก ลวดลายและการวางองค์ประกอบ แบบประเพณีในสมุดข่อยไทยโบราณ จากนั้นจึงนำเอาข้อมูลเหล่านี้มาสร้างสรรค์เป็นงานจิตรกรรมชิ้นใหม่ โดยการสร้างความประสานสัมพันธ์ระหว่างสี น้ำหนัก รูปทรงและเรื่องราว เพื่อให้ได้ตามจุดมุ่งหมายคือ "บรรยากาศของความสงบ" ซึ่งเป็นงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่แสดงเอกลักษณ์ไทยในรูปแบบลักษณะเฉพาะตัวอีกด้วย

Thesis Title	Atmosphere of Serenity
Name	Danai Toochinda
Department	Painting
Academic Year	1980

ABSTRACT

For the making of this thesis I was deeply impressed by Thai paintings in the ancient traditional manuscripts of stories of the Traibumi. The stories express the truthes of the cycle of life and death and the search for Nirvana which are the tenets of the Buddhist faith. At first I studied the stories in the Traibhumi for basic understanding. Then I studied the traditional colors, forms, values, patterns and composition of the pictures in Those ancient manuscripts. Form this point, I used this information to create new works of art. Creating relations among colors, values, forms and content led to the main objective, i.e. "Atmosphere of Serenity" These are modern paintings which express the essence of the Thai spirit in forms personal to myself.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณแด่คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร และบรรดาครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า จนข้าพเจ้าสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

ABSTRACT ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญภาพ ..... ฌ

บทที่

1. บทนำ 1

2. ที่มาของความคิดสร้างสรรค์ 3

3. จุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ 4

ความสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ 4

ขอบเขตของการสร้างสรรค์ 4

วิธีการศึกษา 5

4. วิธีการในการสร้างสรรค์และขั้นตอนการทำงาน 6

ปัญหาที่เกิดขึ้น 7

การแก้ปัญหา 9

5. บทสรุป 12

บรรณานุกรม 37

ประวัติการศึกษา 38

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.	ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิภาษาพื้นเมืองเชียงใหม่....	13
2.	ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิภาษาพื้นเมืองเชียงใหม่....	14
3.	ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิภาษาพื้นเมืองเชียงใหม่....	15
4.	ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิฉบับหลวงธนบุรี.....	16
5.	ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิฉบับหลวงธนบุรี.....	17
6.	การเพิ่มสีและน้ำหนักให้รูปทรงเข้ากับบรรยากาศของสีส่วนรวม.....	18
7.	การใช้สีในจิตรกรรมไทยโบราณ	19
8.	การใช้สีในงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย.....	20
9.	การใช้รูปทรงกับเรื่องราว.....	21
10.	องค์ประกอบของน้ำหนัก	22
11.	การจัดงานรูปทรงภายในภาพ	23
12.	ขนาดใหญ่ – เล็กของรูปทรง	24
13.	จำนวนของรูปทรง	25
14.	ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเรื่องราว	26
15.	งานชุด **TERMINAL PROJECT**	27
16.	งานชุด **TERMINAL PROJECT**	28
17.	ภาพร่างวิทยานิพนธ์จิตรกรรม	29
18.	ภาพร่างวิทยานิพนธ์จิตรกรรม	30
19.	ภาพร่างวิทยานิพนธ์จิตรกรรม	31
20.	ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1	32
21.	ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2	33
22.	ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3	34
23.	ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4	35
24.	ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5	36

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

งานจิตรกรรมของไทยแต่โบราณนั้น นิยมเขียนภาพเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับไตรภูมิคือความรู้เรื่องโลกทั้ง 3 เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ แสดงพระจริยาวัตรของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเรื่องราวเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา คือความรู้ทางธรรม โดยเขียนภาพเหล่านี้เป็นจิตรกรรมฝาผนังไว้ตามศาสนสถาน เช่น บานผนังพระอุโบสถ พระวิหาร ศาลาการเปรียญ หอฉัน หอสวดมนต์ หอไตร หรือเขียนในสมุดข่อย

ถึงแม้ในสมัยโบราณมีความศรัทธาในศาสนาเป็นอย่างมากและถือว่าการเขียนภาพเกี่ยวกับพระพุทธประวัติหรือไตรภูมิก็ตามนับเป็นพุทธบูชาที่มีอานิสงส์สูง เพราะภาพเขียนเหล่านั้นอาจจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้ บรรดาพุทธศาสนิกชนที่ได้เข้ามายังพุทธสถานแห่งนั้น ได้เห็นและเข้าถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนอาจช่วยโน้มน้าวจิตใจผู้ที่ย่อหย่อนต่อธรรมให้มีไตรทวารออนโยน และระลึกถึงการประกอบกุศลได้

ดังนั้นจิตรกรทั้งหลายในอดีต จึงมักอุทิศทั้งกำลังกายและกำลังใจ ฝากฝีมือไว้อย่างทุ่มเท สร้างงานศิลปที่วิจิตรงดงาม ถวายแด่พระพุทธศาสนาอย่างเต็มเปี่ยมด้วยความศรัทธาทั้งภาพจิตรกรรมฝาผนัง และภาพจิตรกรรมในสมุดข่อยจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถอย่างสูงของจิตรกร และแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ที่มีมโนคติบริสุทธิ์ จึงจะสามารถถอดถายภาพออกมาได้อย่างลึกซึ้ง กระทบอารมณ์ผู้ดูได้ ดังจะกล่าวได้ว่า ภาพจิตรกรรมไทยโบราณเหล่านั้น ได้แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของพระพุทธศาสนาอย่างชัดแจ้งและลึกซึ้ง

จากลักษณะที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ทางพุทธศาสนาของงานจิตรกรรม

ไทยโบราณนี้ ก็มีผลให้เกิดความรู้สึกอย่างยิ่งและสร้างความประทับใจแก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก และก่อให้เกิดจินตนาการแก่ข้าพเจ้าในการที่จะนำเอาความคิด และคุณลักษณะบางอย่างจากงานจิตรกรรมไทยโบราณมาสร้างสรรค์ในรูปแบบของงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

ที่มาของความคิดสร้างสรรค์

ในการทำวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า ได้รับความบันดาลใจมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง และจิตรกรรมในสมุดข่อยไทยโบราณซึ่งเนื้อหาในภาพนั้น เป็นการบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน"ไตรภูมิ" ซึ่งคือโบราณได้แสดงออกมาเป็นภาพเขียน เพื่อให้บุคคลทั่วไปจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้ศึกษาและสามารถเข้าใจเรื่องราวใน "ไตรภูมิ" ได้ง่ายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

คำว่า ไตรภูมิ แปลว่าแดนสาม ซึ่งแยกเป็น กามภูมิ 1 รูปภูมิ 1 และอรูปภูมิ 1 สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ย่อมเวียนว่ายตายเกิดอยู่ใน 3 ภูมินี้ และเป็นการยากที่จะสามารถหลุดพ้นไปจากโลกทั้ง 3 นี้ได้ เว้นแต่ได้ว่าคนและสัตว์เวียนว่ายตายเกิด อยู่ในวัฏสงสารนั่นเอง

จากจุดนี้เองที่ทำให้ข้าพเจ้าเกิดจินตนาการในการที่จะนำมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะขึ้น โดยการแสดงออกของเนื้อหาเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด การค้นหาหรือการเดินทางไปสู่นิพพาน คือความสงบและว่างเปล่า ไม่มีการเกิดอีกต่อไป นั่นเป็นจุดมุ่งหมายของหลักธรรมในพุทธศาสนา

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) เล่าเรื่องในไตรภูมิ องรการพิมพ์ 2513 หน้า 2

บทที่ 3

จุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์

จุดมุ่งหมายในการทำงานวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้คือ เพื่อสร้างแนวทางจิตรกรรมไทยร่วมสมัยขึ้น ด้วยการแสดงออกในเรื่องของจินตนาการ อันได้รับความบันดาลใจมาจากการเวียนว่ายตายเกิด การแสวงหาแนวทางไปสู่นิพพาน อันเป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา โดยใช้รูปทรงต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา และการใช้น้ำหนักของสีเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความสงบ

ความสำคัญในการทำงานวิทยานิพนธ์

1. เพื่อสร้างสรรค์งานจิตรกรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว
2. เพื่อสร้างสรรค์งานจิตรกรรม โดยการดัดรูปทรงจากจิตรกรรมไทยประเพณี เพื่อค้นหาเอกลักษณ์ไทยในจิตรกรรมร่วมสมัย
3. เพื่อเป็นการทดลองค้นคว้า หาความสัมพันธ์ของสี รูปทรง น้ำหนัก และเรื่องราวจากเรื่องไตรภูมิในสมุดข่อยไทยโบราณ เพื่อแสดงความรู้สึกถึงบรรยากาศแห่งความสงบ

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

1. ใช้ลักษณะรูปทรงที่เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนาจากสมุดภาพไตรภูมิ
2. ใช้สีในลักษณะสีเอกรงค์ (MONOCHROME) ในวรรณะสีเย็นและใช้น้ำหนักของสี เพื่อสร้างให้เกิดบรรยากาศของความสงบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ศูนย์วิทยทรัพยากร

๓. ใช้เรื่องราวไตรภูมิเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวความคิด

วิธีการศึกษา

๑. ศึกษาเรื่องราวและเนื้อหาจากเรื่องราวในไตรภูมิ

๒. ศึกษาเรื่องสี น้ำหนัก รูปทรง และบรรยากาศของสีจากภาพจิตรกรรมในสมุดข่อยไทยโบราณ

๓. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดนำมาสร้างเป็นงานจิตรกรรมขึ้นใหม่โดยการจัดวางองค์ประกอบของรูปทรงใหม่ ใช้น้ำหนักของสีเพื่อให้เกิดบรรยากาศและความลึก โดยทำเป็นภาพร่าง แก้ไขพัฒนาภาพร่างแล้วเลือกนำมาขยายเป็นงานจิตรกรรมที่สมบูรณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4

วิธีการในการสร้างสรรค์และขั้นตอนในการทำงาน

ในการทำงานของข้าพเจ้านั้น เริ่มจากการนำเอารูปทรงต่าง ๆ ที่เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา เช่น รอยพระพุทธบาท, ปราสาท, เรือ, ผังเมือง, สระน้ำ มาจัดวางในที่ว่างให้มีจังหวะต่อเนื่องซึ่งกันและกัน บางครั้งมีการจัดวางในลักษณะแบบสมดุลย์

ลักษณะของรูปทรงที่เป็นสัญลักษณ์และนำมาจัดวางนี้ ส่วนใหญ่มาจากในสมุดภาพไตรภูมิภาษาพื้นเมืองเชียงใหม่ (ภาพประกอบที่ 1,2,3 หน้า 13,14, 15) และสมุดภาพไตรภูมิฉบับหลวงธนบุรี (ภาพประกอบที่ 4,5 หน้า 16,17)

รูปทรงของเดิมนั้น ไม่มีน้ำหนักอ่อนแก เป็นเพียงลักษณะสีแบน ๆ 2-3 สี แล้วตัดเส้นสีดำ, แดง, หรือเหลือง เท่านั้น แต่ข้าพเจ้านำมาเพิ่มสี และน้ำหนักเข้าไป เมื่อนำมาทำในงานวิทยานิพนธ์ เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศของสีส่วนรวม (ภาพประกอบที่ 6 หน้า 18)

การใช้สีในงานจิตรกรรมโบราณนั้น มีลักษณะของสีเป็นสีแบน ๆ เรียบง่าย เช่น เหลืองขมิ้น, แดงชาด, ดำ, ขาว, เขียว, และสีทอง (ภาพประกอบที่ 7 หน้า 19)

แต่ในการใช้สีในงานจิตรกรรมของข้าพเจ้านี้ได้เพิ่มสีและน้ำหนักอ่อนแก่ของสีเข้าไปอีก โดยเน้นในด้านความประสานสัมพันธ์กันของสี และบรรยากาศของสีส่วนรวม (ภาพประกอบที่ 8 หน้า 20)

การใช้รูปทรงกับเรื่องราวนั้น ข้าพเจ้าได้พยายามคัดเลือกรูปทรงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวใน "ไตรภูมิ" เป็นเรื่องการเดินทางไปสู่นิพพาน หรือหลุดพ้นจาก

ศุกย์ทั้งหมด เช่น ใช้รูปทรงของเรือทอง รูปทรงของพระพุทธบาท ดอกบัว ผัง เมือง ปราสาท บ่อน้ำ และนรกขุมต่าง ๆ (ภาพประกอบที่ 9 หน้า..21...)

การใช้องค์ประกอบภายในภาพจะประกอบด้วย รูปทรง สี และน้ำหนัก ซึ่งรูปทรงจะประกอบไปด้วยรูปทรงที่มีรูปร่างและขนาดแตกต่างกันจัดวางอยู่ในเนื้อที่ว่างโดยคำนึงถึงจังหวะใกล้ – ไกล เป็นอันมีระยะทางในภาพที่จะต้องเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง

สีที่ใช้ภายในภาพจะประกอบด้วยสีหลายสี แต่โครงสีส่วนรวมจะเป็นวรรณสีเย็น คือ น้ำตาล, เขียว, ฟ้า, น้ำเงิน, ดำ และทอง คลุมเนื้อที่ทั้งหมดภายในภาพ เพื่อสร้างบรรยากาศที่สงบเยือกเย็น และใช้สีวรรณะสีร้อน เช่น สีแดง, ส้ม ตัดเส้นเพื่อเน้นรูปทรงบางรูปทรงให้เด่นชัดขึ้น

ส่วนน้ำหนักภายในภาพนั้น จะประกอบด้วยน้ำหนักอ่อนแก่ของสี ในส่วนที่เป็นรูปทรง และส่วนที่เป็นพื้นที่ว่างเพื่อทำให้เกิดระยะลึกตื้นภายในภาพ (ภาพประกอบที่ 10 หน้า ..22..)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานนั้น เกิดจากการนำเอารูปทรงที่เป็นสัญญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ศิลปินโบราณได้สร้างสรรค์ไว้ ซึ่งเป็นรูปทรงที่แสดงภาพผังภูมิของเมืองต่าง ๆ ในไตรภูมิ มีทั้งรูปทรงเรขาคณิต และรูปทรงอิสระมากมาย เช่น ต้นไม้, บ่อน้ำ, แปลนของเมืองต่าง ๆ , ปราสาท, สระบัวฯ รูปทรงที่นำมาประกอบกันนี้ เกิดปัญหาหลายประการ คือ

1. ปัญหาการจัดวางรูปทรงภายในภาพ
2. ปัญหาขนาดใหญ่ – เล็ก ของรูปทรงในภาพ
3. ปัญหาจำนวนมาก – น้อยของรูปทรง
4. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเรื่องราว
5. ปัญหาความสัมพันธ์ของรูปทรงกับบรรยากาศของสี
6. ปัญหาขนาดของภาพ

1. ปัญหาการจัดวางรูปทรงภายในภาพ

ในการจัดวางรูปทรงภายในภาพแบบที่มีลักษณะสมดุลย์ บางครั้งมีปัญหาทำให้เกิดความรู้สึกว่าง่ำ แต่การจัดองค์ประกอบเช่นนี้ จะทำให้ความรู้สึกที่หนักแน่น และนิ่งสงบ ซึ่งเป็นลักษณะที่พบเห็นได้จากภาพจิตรกรรมในสมุดข่อยไทยโบราณ (ภาพประกอบที่ 11 หน้า .23..) ลักษณะของการจัดวางองค์ประกอบเช่นนี้ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของจุดมุ่งหมายในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

2. ปัญหาขนาดใหญ่ – เล็กของรูปทรงภายในภาพ

รูปทรงที่นำมาประกอบเข้าในงานจิตรกรรมนี้มีผลเป็นอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องระยะความลึกตื้นภายในภาพ อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมระหว่างผู้ดูกับเรื่องราวภายใน ซึ่งถ้าหากขนาดของรูปทรงนั้น มีขนาดใกล้เคียงกัน จะมีส่วนทำให้ระยะภายในภาพเสียไป ดังนั้นจึงต้องกำหนดสัดส่วนของรูปทรง ให้บางรูปทรงมีขนาดใหญ่ และบางรูปทรงมีขนาดเล็ก อันเป็นส่วนที่จะช่วยในการสื่อความหมายและความรู้สึกของผู้ดูให้เคลื่อนย้ายสายตาในภาพได้ (ภาพประกอบที่ 12 หน้า .24..)

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

3. ปัญหาจำนวนมาก – น้อยของรูปทรง

จากจุดมุ่งหมายในการทำงานวิทยานิพนธ์ที่ต้องการแสดงอารมณ์และความรู้สึกที่สงบนิ่ง อันที่จะเชื่อมโยงเข้าไปถึงเรื่องราวในพุทธศาสนา ดังนั้นรูปทรงที่จะนำเข้ามาประกอบกันเข้าในภาพนั้นจึงต้องคำนึงด้วยว่า ควรมีจำนวนมากน้อยเพียงไร การทำงานชุดที่ผ่านมารูปทรงที่ใช้เข้ามาประกอบเข้าในภาพ มีจำนวนมากเกินไป บางครั้งหลายรูปทรงขาดความสัมพันธ์กับรูปทรงอื่น ทำให้ภาพขาดความเป็นเอกภาพได้ (ภาพประกอบที่ 13 หน้า...25....)

4. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเรื่องราว

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเรื่องราวนี้เป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งในงาน

วิทยานิพนธ์ชุดนี้ เพราะรูปทรงที่นำมาใช้ จะต้องส่งผลให้เกิดความรู้สึกร่วม และดึงดูดอารมณ์ ตลอดจนจิตใจของผู้ดูให้คล้อยตามเข้าไปในภาพด้วย ซึ่งความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยรูปทรงที่นำมาประกอบกันได้แสดงออกถึงเรื่องราวที่จะชี้แนะความรู้สึกของผู้ดูให้คิดฝันต่อไปได้

5. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับบรรยากาศของสี

เนื่องจากในงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ บรรยากาศของสีมีส่วนที่สำคัญมากส่วนหนึ่ง ที่จะทำให้ภาพเกิดความเป็นเอกภาพได้ และเอกภาพนี้จะเกิดขึ้นได้ก็จากความประสานกลมกลืนกันระหว่างรูปทรงและบรรยากาศของสี อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกในด้านของความสงบ ตามจุดมุ่งหมายได้ซึ่งในงานที่ผ่านมาบางครั้ง รูปทรงและบรรยากาศของสีขาดความประสานกลมกลืนกันเท่าที่ควร (ภาพประกอบที่ 14 หน้า 26..)

6. ปัญหาขนาดของภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

เรื่องปัญหาขนาดของภาพเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นกัน ถ้างานมีขนาดเล็กเกินไปจะทำให้พื้นที่ว่างที่ต้องการลดน้อยลง ตลอดจนบรรยากาศของสีและรูปทรงจะไม่สามารถแสดงความรู้สึกได้เท่าที่ต้องการ เสมือนขาดพลังอย่างหนึ่ง

ปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นและจะต้องแก้ไข เพื่อให้ผลงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น อันจะทำให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ คือ "บรรยากาศของความสงบ"

การแก้ปัญหา

จากที่กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในงานข้างต้นนั้น เป็นแนวทางที่จะนำปัญหาเหล่านั้นมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ในชุดนี้ มีความสมบูรณ์ และเข้า

ถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ ซึ่งวิธีการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก็มาจากการทำงานต่อเนื่องกันระหว่างงานแต่ละชิ้นในชุดวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

1. <u>การแก้ปัญหาการจัดวางรูปทรงภายในภาพ</u>

แก้ไขโดยการจัดวางรูปทรงให้กระจายตัวออกไปในที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ว่างมากขึ้น แต่ก็ยังอยู่ในลักษณะที่ดูสัมพันธ์กันอยู่ไม่หนักไปข้างใดข้างหนึ่ง

2. <u>การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขนาดใหญ่ – เล็กของรูปทรง</u>

ปัญหาที่เกิดจากการนำรูปทรงที่มีขนาดใกล้เคียงกันมาประกอบในงานแต่ละชิ้นที่แล้วมานั้นได้แก้ไขโดยขยายรูปทรงบางรูปทรงให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และรูปทรงที่นำมาขยายนี้ ได้คัดเลือกเอารูปทรงที่มีความหมายในตัวเอง เพื่อที่จะให้เกิดเป็นจุดเด่น และดึงดูดอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดฝันของผู้ชมให้คล้อยตามเข้าไปในงาน ส่วนรูปทรงอื่น ๆ ก็พยายามจัดวางลงไปให้มีขนาดแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในภาพ ซึ่งมีผลให้เกิดระยะความลึกตื้นในภาพวิกด้วย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

3. <u>การแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเรื่องราว</u>

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเรื่องราวเป็นปัญหาที่สำคัญในงาน เพราะรูปทรงที่นำมาใช้นั้น เป็นสัญญลักษณ์ที่บอกถึงเรื่องราว ซึ่งจะชี้แนะให้ผู้ดูเกิด อารมณ์ความรู้สึก และจินตนาการได้ อันเป็นการนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ ความสัมพันธ์ระหว่างสองส่วนนี้จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพภายในภาพด้วย

ดังนั้นจึงต้องพยายามหารูปทรงที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวภายในภาพให้มากที่สุด เช่น รูปทรงของเรือ, ปราสาท, บ่อน้ำ, สระบัวฯ

4. <u>การแก้ไขปัญหาจำนวนของรูปทรง</u>

ปัญหาที่เกิดจากจำนวนรูปทรงนี้ ข้าพเจ้าได้แก้ไขโดยพยายามคัดเลือกรูปทรงและจัดสรรค์รูปทรง ให้มีจำนวนพอเหมาะในงานแต่ละชิ้น เพื่อให้รูปทรง

เหล่านั้นได้แสดงความรู้สึกที่ประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้อย่างเหมาะสม อันทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในงานได้มากขึ้น

5. <u>การแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ของรูปทรงกับบรรยากาศของสี</u>

ปัญหานี้ได้แก้ไขโดยการควบคุมรูปทรงให้มีความกลมกลืนกับบรรยากาศภายในภาพ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น กำหนดรูปทรงให้เลือนลางกลืนหายเข้าไปในบรรยากาศของสี หรือกำหนดให้รูปทรงถูกบรรยากาศของสีเข้ามาคลอบคลุม เพื่อให้เกิดความรู้สึกเสมือนกำลังลอยออกมาจากบรรยากาศหรือกำลังจะลอยหายเข้าไป ซึ่งผลที่ได้นั้นทำให้เกิดความประสานกันระหว่างรูปทรงกับบรรยากาศของสีมากขึ้น

6. <u>การแก้ไขปัญหาขนาดของภาพ</u>

แก้ไขโดยการเพิ่มขนาดของงานแต่ละชิ้นให้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้รูปทรงล่องลอยอยู่ในที่ที่วางได้อย่างอิสระมากขึ้น แต่ถ้าชิ้นที่วางมากเกินไปอาจทำให้เอกภาพในภาพลดลงไปได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลของการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

จากการทำงานของข้าพเจ้าที่ผ่านมานี้ ทำให้ข้าพเจ้าได้เข้าใจถึงวิธีการที่จะสร้างสรรค์ จิตรกรรมร่วมสมัย ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย และในขณะเดียวกันก็แสดง ลักษณะต้นแบบเฉพาะตัวอีกด้วย คุณลักษณะเช่นนี้มีอยู่เดิมแล้วในงานจิตร-กรรมไทยโบราณ ซึ่งศิลปินในสมัยก่อนได้สร้างสรรค์ขึ้นจากความเชื่อมั่นและความศรัทธาต่อพุทธศาสนาที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดมา ข้าพเจ้าได้เกิดความรู้สึกที่ประทับใจเมื่อได้พบเห็นงานเหล่านั้น ทำให้เกิดจินตนาการต่อเนื่อง และนำเอามาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ในแนวทางและรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัวของข้าพเจ้าเอง ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษา, ค้นคว้า, ทดลอง, วิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ได้มีส่วนช่วยในการปรับปรุงและแก้ไขผลงานให้มีความสมบูรณ์ตรงตามจุดมุ่งหมายในด้านบรรยากาศของความสงบ ตามหลักธรรมของพุทธศาสนา และจะพยายามสร้างสรรค์ผลงานในแนวทางนี้ต่อไป เพื่อจะได้ค้นหารูปแบบของงานศิลปที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ในทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริงต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1

ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิภาษาพื้นเมืองเชียงใหม่

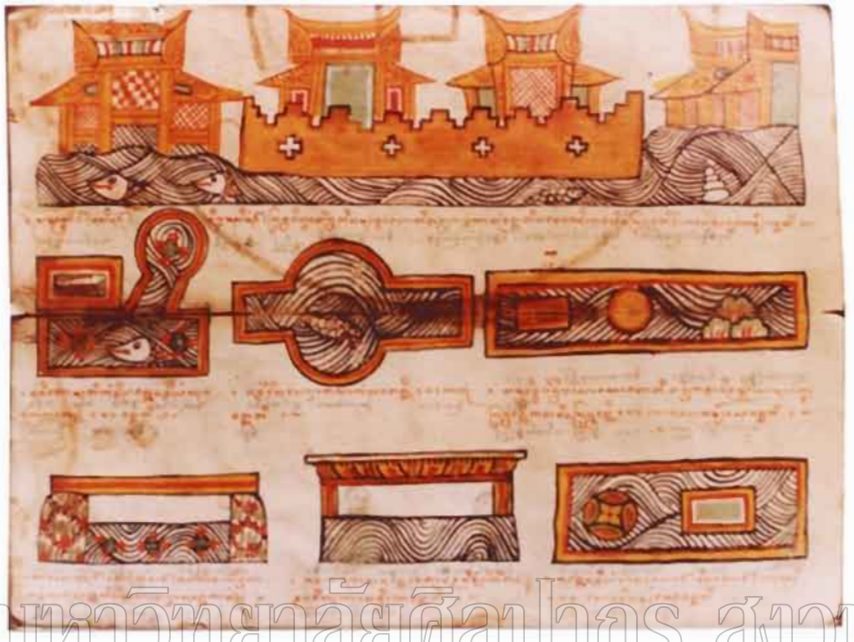

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

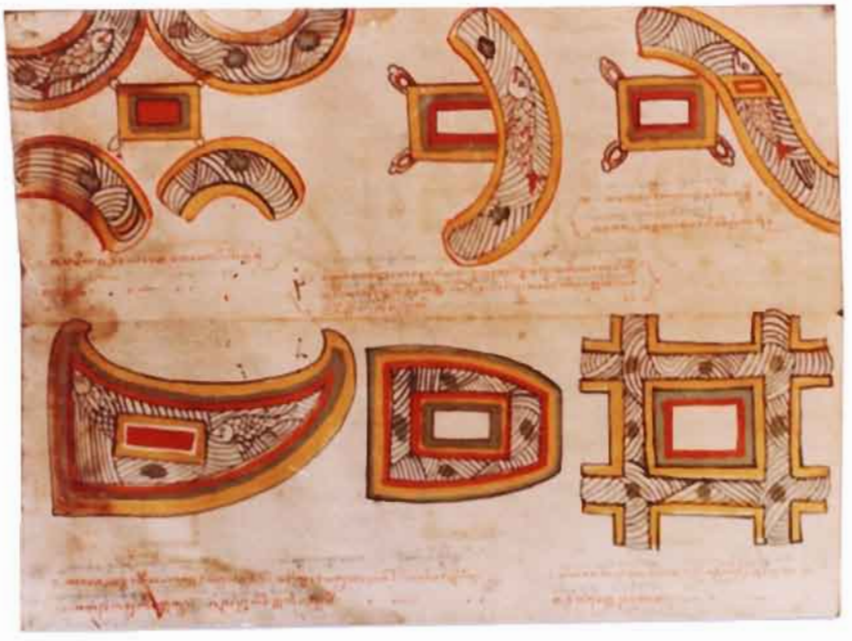

ภาพที่ 2

ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิภาษาพื้นเมืองเชียงใหม่

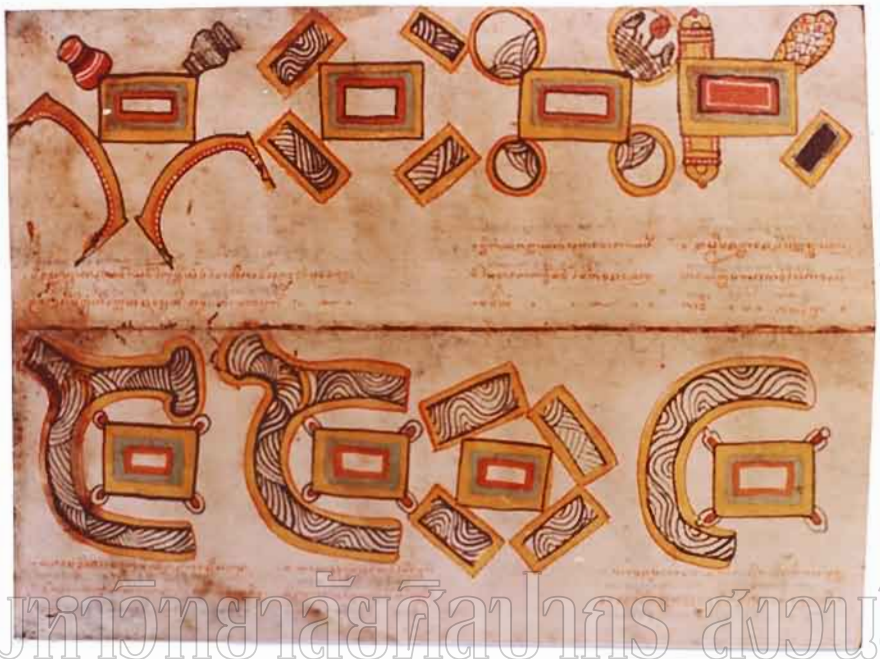

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

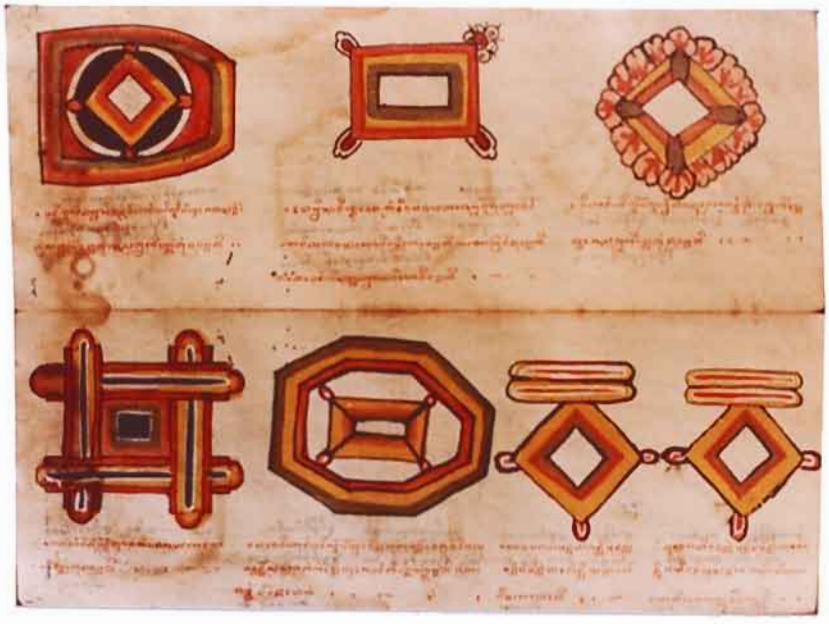

ภาพที่ 3

ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิภาษาพื้นเมืองเชียงใหม่

DW
ND
1023
.Q35
2523

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

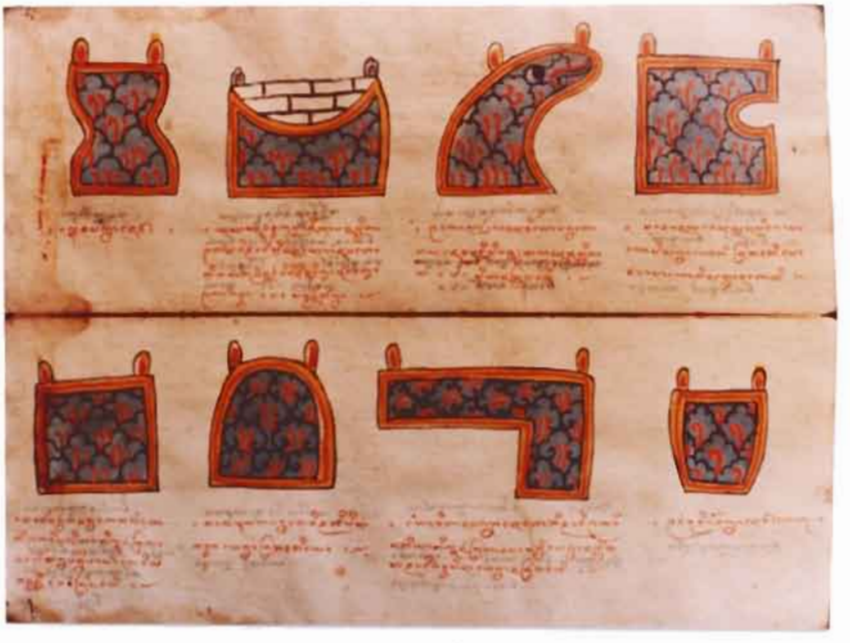

31102

24 ก.ย. 19 ?

ภาพที่ 4

ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิฉบับหอสมุดแห่งชาติ

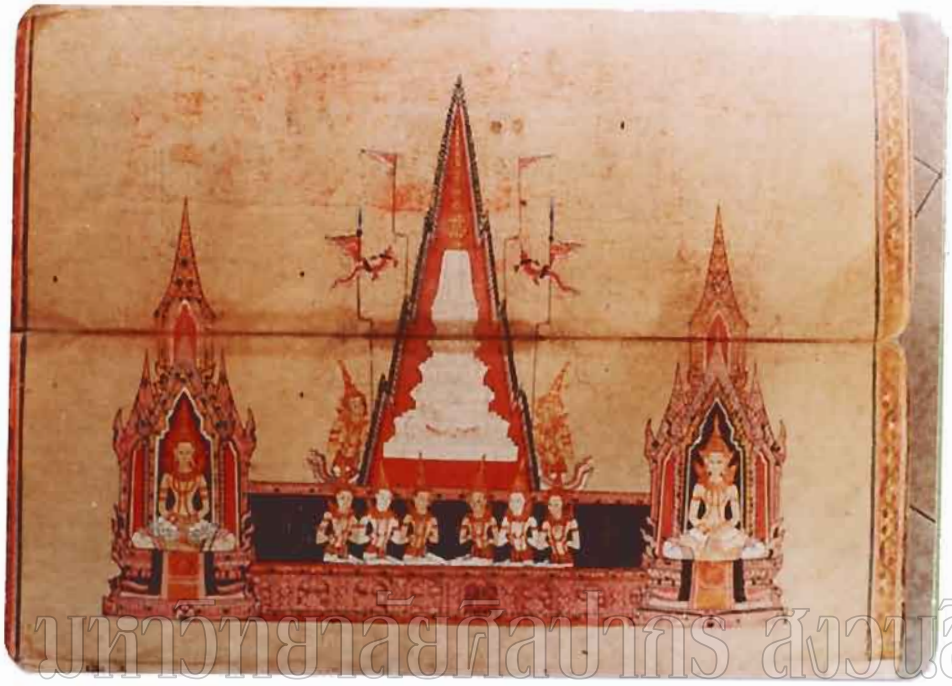

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

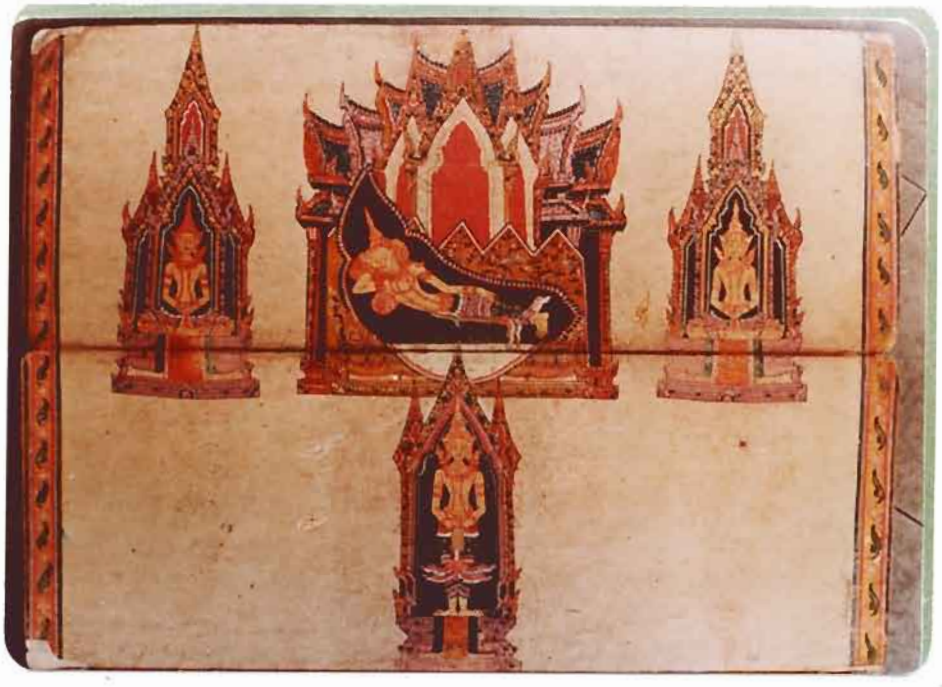

ภาพที่ 5

ภาพเรื่องราวไตรภูมิจากสมุดภาพไตรภูมิฉบับหอวังธนบุรี

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 6

การเสริมสี และน้ำหนักให้รูปทรงเข้ากับบรรยากาศของสีส่วนรวม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ภาคที่ 7

การใช้สีในงานจิตรกรรมไทยโบราณ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ใช้สีหลักและแม่สีเรียบ เช่น เหลือง, แดง, ดำ, เขียว, ทอง

ภาพที่ ๘

การใช้สีในงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ใช้สีและน้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพิ่มโดยเน้นถึงความประสานกลมกลืนและ

บรรยากาศของสีส่วนรวม

ภาพที่ 9

การใช้รูปทรงกับเรื่องราว

รูปทรงต่าง ๆ ในสมุดข่อยไทยโบราณที่นำมาใช้

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ภาพที่ 10

องค์ประกอบของน้ำหนัก

การใช้น้ำหนักอ่อนแก่ของสีเพื่อทำให้เกิดระยะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 11

การจัดวางรูปทรงภายในภาพ

การจัดวางองค์ประกอบแบบสมดุล

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 12

ขนาดใหญ่ – เล็กของรูปทรง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 13

จำนวนของรูปทรง

จำนวนรูปทรงที่มากเกินไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 14

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับเรื่องราว

รูปทรงและบรรยากาศของสีที่สื่อความกลมกลืนเท่าที่ควร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพงานจิตรกรรมชุด TERMINAL PROJECT

ภาพที่ 15

งานชุด TERMINAL PROJECT

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 17

ภาพร่างวิทยานิพนธ์จิตรกรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 18

ภาพร่างวิทยานิพนธ์จิตรกรรม

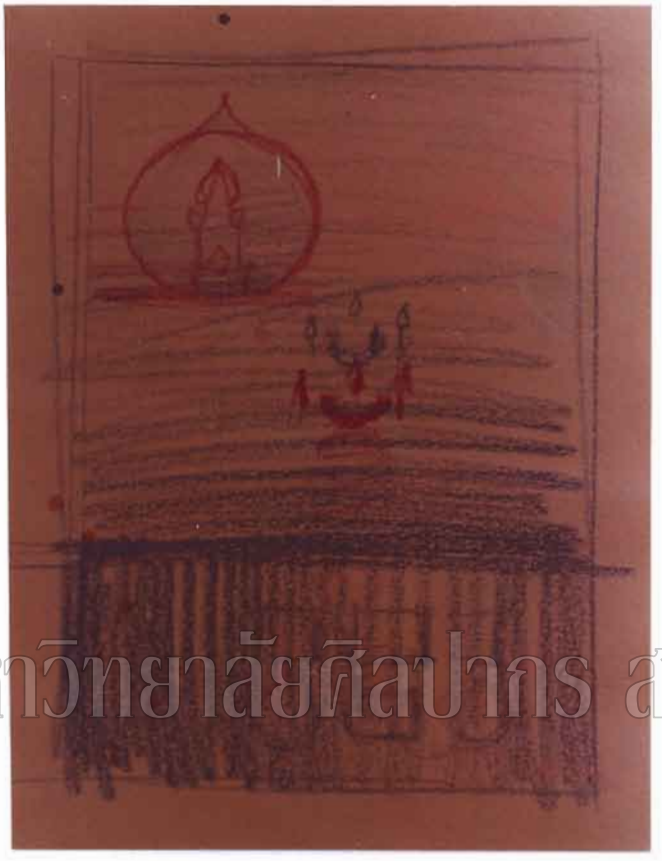

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

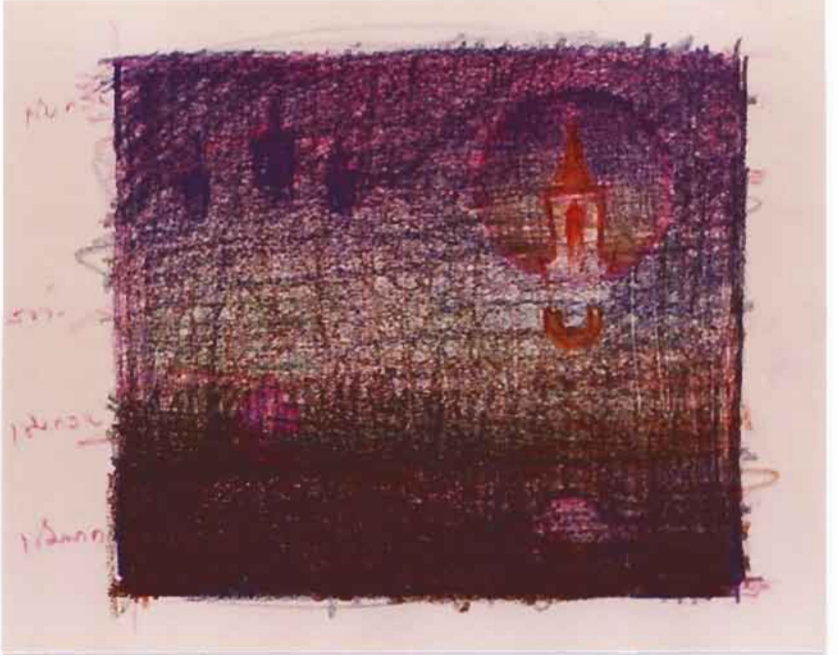

ภาพที่ 19

ภาพร่างวิทยานิพนธ์จิตรกรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนลิขสิทธิ์

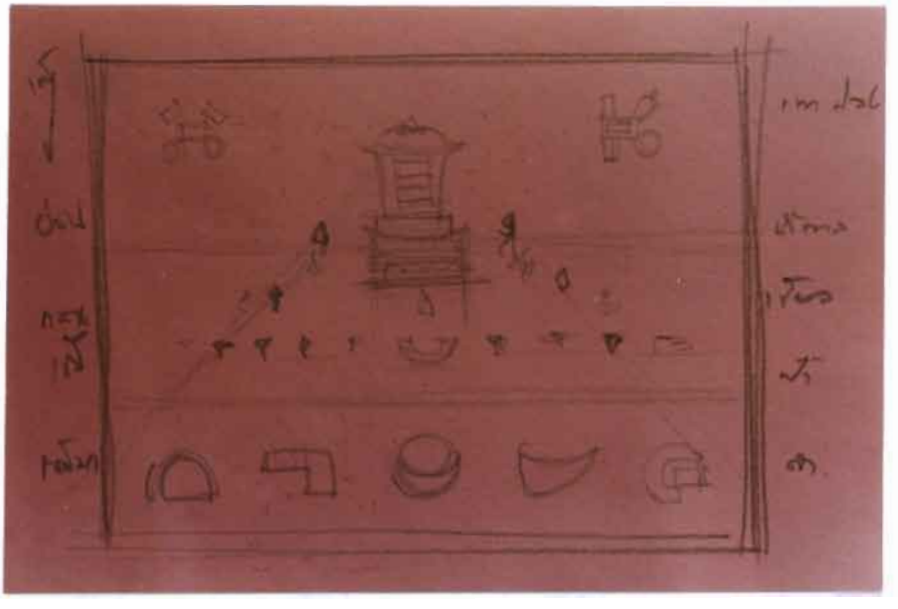

ภาพที่ 20

ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ภาพที่ 21

ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

มหาวิทยาลัยศิลปากร ลิขสิทธิ์

ภาพที่ 22

ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 23

ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาพที่ 24

ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์